УДК 373.2:796.011

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-195-201

Гарашенко Лариса Василівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна.

kapelka0104@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7847-632X>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток освіти завжди пов'язаний із новим осмисленням стратегічних напрямів освітньої політики відповідно до нових соціально-економічних вимог та глобальних змін у світі. Імперативом сьогодення стає якісна освіта, яка здатна забезпечувати розвиток особистості, готової до самовизначення, самовдосконалення і самореалізації. За твердженням В. Кременя, проблема якості української освіти пов'язана з невпинною глобалізацією усіх сфер суспільства, зі змінністю, що прогресує в будь-якій сфері діяльності, з посиленням вимог до особистісної компетентності та самодостатності, з формуванням мережного суспільства (Кремень, 2015). На думку В. Андрущенка, важливим нині є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати та управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися упродовж життя. У цьому контексті автор визначає проблему забезпечення якості освіти, як визначального фактора розвитку та необхідну умову успішного існування будь-якої країни (Андрущенко, 2005). Освіта, особливо вища, розглядається як головний, провідний чинник соціального та економічного прогресу, адже найважливішою цінністю та головним капіталом сучасного суспільства є людина, яка здатна до пошуку і прийняття нестандартних рішень, володіє духовним багатством (Андрущенко, 2005).

Результати аналізу концептуальних ідей модернізації освіти дозволили О. Богініч визначити сучасні тенденції розвитку вищої освіти:

- фундаментальне реформування вітчизняної системи вищої освіти;
- радикальні перетворення в системі вищої освіти: гуманізація та демократизація системи освіти; безперервність, ступеневість освіти;
- стандартизація;
- орієнтація на змінний характер потреб суспільства;

- побудову навчального середовища на сучасних технологіях та інтерактивних формах взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу;
- професійно-практичне спрямування системи підготовки в умовах ВНЗ;
- запровадження модульних навчальних програм в якості організаційних рамок навчання та викладання (Богініч, 2011).

Не можна не відзначити вагомість професійно-практичного спрямування системи підготовки в умовах ВНЗ. Цілком закономірно, що оптимізація професійної підготовки є одним із пріоритетних завдань, реалізація яких вимагає пошуків механізмів забезпечення якості цієї підготовки. Це повною мірою стосується підготовки фахівців дошкільної освіти.

Мета статті – визначення основних механізмів підвищення якості фахової підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності.

Розглядаючи проблему якості фахової підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, вважаємо за необхідне зробити покликання на В. Андрущенка, який переконаний, що вища освіта має бути побудована за принципами науково-дослідницької діяльності, із практично-прагматичною спрямованістю. Ключова позиція фундаменталізації освіти, що висунута вченим, полягає у тому, що конкурентноздатним буде фахівець, навчання якого здійснюється на основі фундаментальних досягнень науки, засвоєних власними дослідницькими зусиллями, у поєднанні з практичною участю в системі сучасного виробництва (Андрущенко, 2005).

Зрозуміти специфіку професіоналізму майбутнього педагога неможливо без адекватного уявлення про процеси, що відбуваються у сфері дошкільної освіти. Сучасними тенденціями розвитку дошкільної освіти є нові цінності освіти, орієнтація на розвиток особистості дитини, відхід від одноманітності видів закладів і програм, жорсткої регламентації видів діяльності, надання вихователям і батькам можливості вибору освітніх маршрутів та ін. З іншого боку, інформаційна насиченість та інтенсифікація освітнього процесу закладів дошкільної освіти, недотримання фізіологічних та гігієнічних вимог до організації роботи з дітьми, надмірне захоплення методиками «інтелектуального розвитку» та ін. актуалізує проблему збереження і зміцнення здоров'я дітей. Потребою сьогодення є створення в умовах закладів дошкільної освіти здоров'язбережувального середовища, тобто середовища, що передбачає комплекс соціально-гігієнічних, психолого-педагогічних, екологічних, фізкультурно-оздоровчих заходів, які можуть забезпечити дитині комфортні умови для її життєдіяльності. У наукових доробках О. Богініч знаходимо досить вагоме твердження, що створення в умовах закладів дошкільної освіти здоров'язбережувального середовища передбачає організацію всіх процесів життєдіяльності дітей дошкільного віку відповідно до закономірностей побудови освітнього

процесу, ефективності вибору засобів та методів виховного впливу на дітей з урахуванням їхніх потреб, інтересів, індивідуальних особливостей та потенціалу кожної дитини. Забезпечення природовідповідної і гуманістичної логіки в організації життєдіяльності дітей дошкільного віку, ефективність використання профілактичних та оздоровчих засобів впливу на дитину становить сутність здоров'язберезувального середовища (Богініч, 2010).

Методична основа фахової підготовки майбутніх вихователів до здоров'язберезувальної діяльності має будуватися таким чином, щоб внутрішня мотивація студентів щодо якісного оволодіння професійним досвідом носила активно-стимулюючий, динамічний характер (Богініч, 2011). Ми цілком і повністю погоджуємося із твердженням О. Богініч, що сучасні технології навчання забезпечують високий ступінь включення студентів у процес навчання на основі підвищення емоційної складової навчальної діяльності та творчого характеру завдань, взаємодії учасників навчального процесу, інтенсивності оволодіння професійним досвідом (О. Богініч) (Богініч, 2011).

Переконані, що навчальна дисципліна «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку» має сприяти світоглядному переосмисленню пріоритетності реалізації оздоровчих завдань у царині дошкільної освіти. У зв'язку з цим можна ствердно зазначити, що успішність оволодіння студентами змістовим і діяльнісним компонентами курсу значною мірою залежить від використання активних методів навчання.

Одним із шляхів розвитку пізнавальної та пошукової діяльності студентів, формування здатності свідомо сприймати матеріал, творчо застосовувати знання, висувати гіпотези є використання лекцій з проблемним викладом матеріалу. Характерною ознакою лекції з проблемним викладом є створення проблемної ситуації, основу якої становить пізнавальне протиріччя між відомим і невідомим. У процесі лекції такого типу доцільно ставити такі проблемні завдання, розгляд яких переноситься на семінарські заняття.

Цілком правомірно можемо стверджувати, що організація навчальної діяльності на основі застосування ділових і рольових ігор дає змогу закладати основи професійних умінь і навичок, основи педагогічної майстерності. Застосування ділової гри як засобу активізації навчальної діяльності студентів має формувати у них усвідомлення необхідності і важливості поглиблення знань з теорії і методики фізичного виховання дітей дошкільного віку, формувати мотивацію до активного здобуття освіти на змісті вищезазначеної дисципліни. Проведення таких практичних занять передбачає певну систему підготовчої роботи.

У процесі вивчення курсу «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку» можливе використання методу проектів з метою ефективно реалізації завдань професійно-практичної підготовки студентів. Цінність проекту в тому, що студенти вчаться обґрунтовувати

власну думку і обстоювати власну позицію, гнучко реагувати на масив інформації, а також адекватно оцінювати оптимальні умови для здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми дошкільного віку. Робота студентів над розробленням проекту певним чином відображає сучасні тенденції технологізації професійної підготовки.

У ролі важливого пріоритету фізичного виховання дітей у контексті здоров'язбереження виступає застосування технологій, в основі яких лежить міжпредметна інтеграція, що спричинена вимогами до рівня розумового розвитку, освіченості дітей, необхідністю засвоєння великого масиву інформації. Загальновідомо, що даний напрям заснований на положенні, що м'язова і мозкова діяльність протікають у нерозривній єдності і взаємовпливові. Ми повністю погоджуємося із О. Богініч, яка вважає неправомірним, коли автори з метою новітніх пошуків намагаються на занятті з фізичної культури реалізувати математичний, мовленнєвий чи природничий зміст. Усі форми роботи з фізичної культури, переконана дослідниця, повинні проводитися самостійно з метою забезпечення оптимальної рухової активності дітей та їх фізичного розвитку (Богініч, 2010). Ми дотримуємося тотожного погляду на проблему інтеграції у процесі фізичного виховання і переконані, що фізична культура сама по собі володіє унікальними засобами і методами, потенціал яких необхідно більш глибоко вивчати та використовувати, у тому числі й для розвитку розумової, пізнавальної сфери дітей дошкільного віку. Саме тому програмою курсу передбачено ознайомлення студентів з ідеєю інтеграції різних видів діяльності з метою здійснення цілісного впливу на дитину.

У процесі вивчення курсу маємо переконувати студентів, що сутність переходу до інноваційної освіти полягає не в пошуку абсолютно нових, універсальних педагогічних технологій, що перетворюється на самоціль, а у вивченні особливостей і способів доцільного та ефективного використання традиційних засобів і методів фізичного виховання та оздоровлення дітей з урахуванням сучасних вимог та нововведень, науково обґрунтованих і апробованих. Лише в такому випадку інновації стануть суттєвим елементом розвитку освіти, модифікації її змісту та якості.

До основних характеристик здоров'язбережувального середовища закладу дошкільної освіти цілком правомірно можна віднести використання інноваційних технологій. На наше переконання, особливого значення заслуговують інновації в галузі фізичного виховання та оздоровлення дітей. З одного боку, існуючі інноваційні оздоровчі технології приваблюють студентів і педагогічних працівників різноманітністю та новизною. Проте майбутні вихователі мають достеменно знати особливості запровадження тих чи інших оздоровчих технологій у практику роботи з дітьми та вдумливо їх використовувати.

Прикметно, що важливим завданням підготовки майбутнього вихователя до здоров'язбережувальної діяльності має виступати особистісна потреба і зацікавленість студента в набутті базисних

компетентностей (навчальних результатів) з навчальної дисципліни. Внутрішнім орієнтиром і регулятором поведінки є ціннісні орієнтації особистості. Набутий життєвий і професійний досвід повинен мати для кожного студента особистісний смисл. Майбутньому фахівцю важливо усвідомити значимість пропонованого знання та досвіду для майбутньої професійної діяльності. Тільки мотивація професійної діяльності, володіння фундаментальними інтегрованими знаннями, готовність до постійного самовдосконалення, творчість формуватимуть готовність до педагогічної діяльності у змінних соціальних умовах. Власне фахова компетентність педагога і забезпечує якість дошкільної освіти. Стандарти, програми, методики і технології неможливо реалізувати без творчого педагогічного пошуку.

Доповнюючи і модернізуючи зміст навчальної програми курсу «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку» певними темами відповідно до запитів сучасної дошкільної освіти, піклуємось, щоб оволодіння змістовим компонентом курсу забезпечувало фахову підготовку до здійснення дієвого впливу на збереження і зміцнення здоров'я дітей.

Таким чином, власне ідея здоров'язбереження стає інваріантним ядром фізичного виховання дітей дошкільного віку. Визначене інваріанте ядро ідеї здоров'язбереження у фізичному вихованні дошкільників може бути використане в удосконаленні сучасної теорії і методики фізичного виховання дітей дошкільного віку як навчальної дисципліни на теоретичному і практичному рівнях. Тільки осмислення майбутніми фахівцями багатого теоретико-практичного потенціалу фізичного виховання, досконале володіння фахівцями методикою фізичного виховання дітей дошкільного віку, їхня готовність реалізовувати оздоровчу парадигму у власній професійній діяльності дозволить будувати педагогічний процес відповідно до реалізації завдань збереження та зміцнення здоров'я дітей.

Список використаної літератури

- 1. Андрущенко В.** Вища освіта у пост-Болонському просторі: спроба прогностичного аналізу. *Філософія освіти*. 2005. №2. С. 6–19.
- 2. Андрущенко В.** Філософія освіти ХХІ століття: пошук пріоритетів. *Філософія освіти*. 2005. №1. С. 5–18.
- 3. Богініч О.** Історичний досвід Фребелівського Педагогічного інституту як витоки професійно-практичного спрямування фахової підготовки майбутнього вихователя ДНЗ. *Теорія і практика дошкільної освіти в Україні* : монографія / З. Борисова, Г. Беленька, О. Богініч, Н. Голота та ін. К. : Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 232 с.
- 4. Богініч О.** Пріоритети у сфері фізичного розвитку дитини дошкільного віку. *Оптимізація фізичного розвитку дитини у вітчизняній системі освіти* : монографія. Запоріжжя: ЗОППО, 2010. С. 124–148.
- 5. Кремень В.** Якісна освіта – вимога сьогодення. *Дошкільне виховання*. 2015. № 1. С. 2–4.

References

- 1. Andrushchenko, V.** (2005). Vyscha osvita u post-Bolonskomu prostori: sprobа prohnostychnoho analizu. [Higher education in the post-Bologna area: an attempt of a prognostic analysis]. *Filosofiiа osvity*. 2. 6–19. [in Ukrainian]. **2. Andrushchenko, V.** (2005). Filosofiа osvity XX stolittia: poshuk priorytetiv. [Philosophy of Education of the XXI Century: Finding Priorities]. *Filosofiiа osvity*. 1. 5–18. [in Ukrainian]. **3. Bohinich, O.** (2011). Istorychnyi dosvid Frebelivskoho Pedahohichnoho instytutu yak vytyky profesiino-praktychnoho spriamuvannia fakhovoi pidhotovky maibutnoho vykhovatel'ia DNZ. [Historical experience of the Freibale Pedagogical Institute as the source of vocational and practical direction of professional training of the future educator of the pre-school educational institution]. *Teoriia i praktyka doshkilnoi osvity v Ukraini : monohrafiia / Z. Borysova, H. Bieliienka, O. Bohinich, N. Holota ta in.* Kyiv: Kyivsk. un-t im. Borysa Hrinchenka. [in Ukrainian]. **4. Bohinich, O.** (2010). Priorytety u sferi fizychnoho rozvytku dytyny doshkilnoho viku. [Priorities in the field of physical development of a child of preschool age]. *Optymizatsiia fizychnoho rozvytku dytyny u vitchyzniani systemi osvity: monohrafiia / E. Vilchkovskyy, N. Denysenko, A. Tsos ta in.* Zaporizhzhia: ZOIPPO. 124–148. [in Ukrainian]. **5. Kremen, V.** (2015). Yakisna osvita – vymoha sohodennia [Quality education is a requirement of today]. *Doshkilne vykhovannia*. 1. 2–4. [in Ukrainian].

Гарашенко Л. В. Шляхи вдосконалення фахової підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності

У статті висвітлюється проблема підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності у галузі здоров'язбереження дітей дошкільного віку. На основі теоретичного аналізу визначається роль і місце теорії і методики фізичного виховання дітей у системі підготовки фахівців у галузі дошкільної освіти в контексті виокремлення здоров'язбережувальної спрямованості модернізації дошкільної освіти. Визначено напрями становлення професіоналізму майбутніх вихователів з огляду на загальні тенденції розвитку здоров'язбережувального фізичного виховання дітей дошкільного віку. Обґрунтовано доцільність використання активних методів навчання для якісного оволодіння майбутніми педагогами професійним досвідом у галузі фізичного виховання та оздоровлення дітей.

Ключові слова: фахова підготовка, освітній процес, активні методи навчання, здоров'язбережувальна спрямованість фізичного виховання.

Гарашенко Л. В. Пути совершенствования профессиональной подготовки будущих воспитателей к здоровьесберегательной деятельности

В статье отображается проблема подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности в сфере здоровьесбережения детей

дошкольного віку. На основі теоретичного аналізу визначається роль і місце теорії і методики фізичного виховання дітей в системі підготовки спеціалістів дошкольного освіти в контексті виділення здоров'єзберігаючої спрямованості модернізації дошкольного освіти. Визначені напрями становлення професіоналізму майбутніх вихователів в контексті сучасних тенденцій розвитку здоров'єзберігаючого фізичного виховання дітей дошкольного віку. Обумовлено цільовість використання активних методів навчання для якісного оволодіння майбутніми педагогами професійним досвідом в сфері фізичного виховання і оздоровлення дітей.

Ключові слова: професійна підготовка, освітній процес, активні методи навчання, здоров'єзберігаюча спрямованість фізичного виховання.

Harashchenko L. Ways to Improve the Training of Future Educators to Health-Saving Activities

The peculiarities of students' learning activity organization based on partnership during the course "Theory and Methodology of Physical Training of Pre-school Children" are observed. The intensification of learning activity of students is determined as the main mechanism of vocational training optimization. Cooperation of the teacher and students during lectures, practical lessons, self-studies gives an opportunity to found the base of job-related abilities and experience in the field of physical training of pre-school children. Teaching based on partnership using different interactive methods of teaching reflects student-centred results-based paradigm based on competency-based approach. Educational activity organization based on interaction, applying methods of actualization of the students' reference knowledge and ideas, methods of getting new knowledge, practical skills and abilities formation, generalization, methods of knowledge arrangement, organization of self-reflection of cognitive activity makes it possible to improve vocational training of a specialist who would be able to solve unusual professional tasks and have a creative attitude to life. Only understanding by future specialists of rich theoretical and practical potential of physical training, proficient awareness of methodology of physical training of pre-school children by specialists, their readiness to realize health-improving paradigm in their own career will allow to provide effective practical experience in circumstances of student-centred pedagogical model.

Key words: professional training, active methods of teaching, educational process, health saving direction of physical education.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2019 р.

Прийнято до друку 29.03.2019 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Беленька Г. В.